

Laudatio

„Grigorios Stathis: Dăruire de-o viață pentru muzica bizantină”

Stimate domnule profesor Stathis, stimată doamnă Rector, cinstiți părinți, iubiți colegi, dragi tineri, doamnelor și domnilor. Este o mare bucurie să-l avem astăzi cu noi pe domnul Profesor Stathis. Dânsul a fost numit un Aristotel al muzicii bizantine. Opera sa uimitor de vastă și de calitativă a ridicat studiul muzicii bizantine pe plan internațional la un nivel nebănuit cu decenii în urmă.

Timpul nu ne permite să expunem nici măcar pe scurt toate aspectele acestei personalități marcante. De aceea voi încerca să mă rezum la unele puncte esențiale din viața și opera domnului profesor Grigorios Stathis.

S-a născut în anul 1939 în satul Plataniá din zona de Nord-Vest a Greciei, în ziua Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, ca membru al unei familii binecuvântate cu opt copii. Dorul de cer va fi una din trăsăturile principale ale caracterului său.

A fost elev la vestita Școală a Zosimeilor din Ioannina și mai apoi studiat la importante centre universitare europene (Atena, Roma, Copenhaga, Oxford), formându-se ca teolog, muzicolog și bizantinolog. În anul 1985 a devenit profesor universitar la Facultatea de Teologie a Universității din Atena, iar între anii 1992-2004 a fost profesor la Departamentul de Studii Muzicale din cadrul aceleiași Universități.

Mulțumim domnului profesor pentru fotografiile pe care le vom vedea în continuare, cu privire la călătoria sa prin viață: Aici se vede casa sa părintească, apoi din amintirile anilor de școală la Zosimei și din perioada studiilor la Roma.

Iubirea de părinți și frați îl aduce din când în când în satul natal, la treburile gospodărești.

În timpul serviciului militar petrece o perioadă de cumpănă în Mănăstirea Sf. Ecaterina din Muntele Sinai. Acolo primește chemarea interioară de se dedica studierii manuscriselor muzicale bizantine.

Urmând sfatul Sfântului Vasile cel Mare, de a lua de pretutindeni ce e mai bun, așa cum face albina când zboară din floare în floare pentru a-și culege mierea, tânărul Grigorie merge la studii la vestita Școală de Bizantinologie muzicală de la Copenhaga, pentru a cunoaște din aproape opera de editare a manuscriselor și de transcriere promovate prin prestigioasa serie Monumenta Musicae Byzantinae. Intră în contact cu exponenți de seamă ai acestei școli precum Egon Wellesz, Miloš Velimirović și mai cu seamă Jørgen Raasted. Au urmat discuții

înfierbântate cu privire la metodologia studierii muzicii bizantine incluzând manuscrise din perioada postbizantină, la importanța tradiției orale și a exighisirii muzicale, la transcrierile care au ca *sine qua non* și Notația hrisantică actuală, dar și la importanța notației kievene în studierea fenomenului exighisirii, la studiul așa-numitelor abrevieri, apoi al așa-numitelor „thesisuri puternice” (*deinai theseis*), al microintervalelor și al genului cromatic în perioada medievală. Toate acestea au fost teme cărora tânărul cercetător le-a dedicat articole importante, menite să schimbe favorabil atitudinea cercetătorilor occidentali cu privire la fenomenul exighisirii și să aducă recunoașterea tradiției orale ca unul din izvoarele principale în cercetarea muzicii bizantine.

Ca mărturii ale acestui dialog internațional stau de asemeni articole importante ale lui J. Raasted din ultimele două decenii ale secolului trecut.

Marea contribuție a profesorului Grigorie Stathis se leagă, fără îndoială, de înființarea Fundației de Muzicologie Bizantină a Sfântului Sinod al Bisericii Greciei, împreună cu Mitropolitul Dionisie Psarianos în anul 1970.

Astfel a fost creată infrastructura necesară pentru începerea unui proiect temerar: cel de catalogografiere analitică a manuscriselor muzicale din Sfântul Munte, o operă gigantică, pe care tânărul cercetător a urmărit-o de-a lungul vieții și până astăzi.

În memoriile sale se referă adesea la minunata lui soție Pinelopi și la cei patru copilași ai lor, care știau că tata are mult de lucru la manuscrise!

Bucuria redescoperirii repertoriilor bizantine și postbizantine trebuia împărtășită și societății, și astfel s-a născut vestitul cor „Maeștrii Artei Psaltice”.

Ca profesor al Universității din Atena, domnul Stathis a introdus un întreg curriculum de materii cu privire la muzica bizantină în studiile universitare, promovând astfel, la cel mai înalt nivel, educația muzicală în domeniu.

Pentru opera sa, domnul Stathis a fost cinstit în repetate rânduri cu înalte distincții atât în Grecia cât și în alte țări ale lumii.

Lucrările sale ca poet, cronicar, profesor universitar, muzicolog, compozitor de muzică bizantină, dirijor, editor și organizator sunt fără precedent în istoria muzicologiei bizantine.

Opere sale de căpătâi, și anume Cataloagele analitice ale manuscriselor muzicale bizantine din diferite biblioteci, sunt un prețios instrument de lucru pentru orice cercetător în domeniu: vedem coperțile cataloagelor manuscriselor athonite, precum și ale manuscriselor de la mănăstirile Meteora.

Lucrarea magistrală cu catalogul analitic al exghisirilor celor Trei Dascăli a apărut anul trecut.

De mare importanță este și faptul că aceste cunoștințe le-a dăruit și unui număr de ucenici, care s-au specializat în lucrarea de catalogografiere.

Monografiile din seria *Meletai* a publicațiilor Fundației de Muzicologie Bizantină care conțin lucrări ale dl. Stathis și ale ucenicilor săi, au adus la lumină extraordinar de multe informații cu privire la istoria muzicii bizantine, la morfologia ei și la multe alte teme.

Domnul Stathis a dat de asemeni un puternic impuls pentru cultivarea cântării la strană în mănăstirile de călugări și de maici, iar mulți dintre ucenicii săi au format la rândul lor coruri după modelul Maeștrilor Artei Psaltice.

Dialogul dintre muzicologi și psalți, susținut la înalt nivel științific și artistic, constituie motto-ul principal al importantelor congrese organizate de dl. Stathis și colaboratorii săi.

Domnul Stathis toată viața sa a căutat să păstreze dorul de cer – unul din cele mai elocvente exemple este compoziția textelor după *Scara* Sfântului Ioan Sinaitul.

Aspirația la cele înalte a domniei sale a contribuit în mod decisiv la înflorirea Studiilor Muzicale Bizantine căreia suntem părtași astăzi.

Domnul profesor ne-a vorbit, ca nimeni altul, cu entuziasm și competență, despre importanța primordială a manuscriselor în cultura muzicală bizantină. Zi și noapte a cercetat, filă cu filă, mii de manuscrise. Truda sa n-a fost în zadar, căci dând spre folos obștesc roadele muncii sale, ne-a umplut și pe noi de bucurie. Desigur nimic nu este întâmplător: Iată cum omul născut de ziua Sfinților Arhangheli și-a dăruit viața muzicii Psaltice, pe care Sfinții părinți o numesc un ecou al muzicii îngerilor. Vă mulțumim, domnule profesor!

Maria Alexandru,

Salonic, 2017